

Ilmapuntari 2026: Näkemykset julkisten palveluiden riittävydestä kotikunnassa

Tyytyväisyys terveyspalveluiden riittävyyteen on lisääntynyt

KAKSin Ilmapuntari-tutkimuksessa tunnusteltiin aikuisväestön näkemyksiä erilaisten julkisten palveluiden riittävydestä omassa kotikunnassa. Palvelut olivat pääosin kuntapalveluita, muutamilta kohden nykyään hyvinvointialueiden tehtäviin kuuluvia palveluita. Kyselyvastaajat arvioivat palvelujen riittävyyttä neliportaisella asteikolla ääripäinään palvelut täysin riittäviä – palvelut täysin riittämättömiä.

Tulokset ovat yleisilmeeltään yllättävänkin positiivisia. Useimmat tiedustellut palvelut kotikunnassa arvioidaan ainakin jokseenkin riittäviksi. Kärkeen kohoavat liikuntaan ja urheiluun liittyvät palvelut, jotka valtaosa (84 %) katsoo täysin tai jokseenkin riittäviksi. Käytännössä yhtä hyvän arvosanan saavat kulttuuri- ja kirjastopalvelut (84 %). Näkemykset myös lukioista ja ammatillisista oppilaitoksista (76 %), peruskouluista (76 %) sekä teknisistä palveluista (74 %) erottuvat myönteisyydellään muista. Lähimmäksi viiden kärkeä sijoittuu lasten päivähoidon, joita pitää riittävinä kaksi kolmesta (68 %).

Aivan kaiken ei kuitenkaan koeta olevan kunnossa. Selvimpänä erottuu kriittisyys vanhustenhuoltoon. Joka toinen arvioi vanhusten palvelut (53 %) riittämättömiksi. Myös terveyspalveluihin ja muihin sosiaalipalveluihin (lastensuojelu, päihdepalvelut, vammaispalvelut jne.) kohdentuu melko paljon tyytymättömyyttä. Lähes kaksi viidestä arvioi terveys- ja sosiaalipalvelut kotikunnassa riittämättömiksi.

Kokoava yleisarvosana julkisten palvelujen riittävyydelle asuinkunnassa painottuu yksiselitteisen myönteiseksi (74 % palvelut riittäviä ja 20 % riittämättömiä). Silti se, onko tulos vapauttava tuomio nykyiselle julkiselle palvelutuotannolle, jää sopimuksenvaraiseksi. Näin siksi, että riittämättömiksi koetaan paljolti ne palvelut, joita kansalaiset ovat monissa aiemmissa tutkimuksissa pitäneet kaikkein tärkeimpinä (vanhusten huolto, terveyspalvelut).

Tulkinnassa tulee myös ottaa huomioon, että kysymys luottaa tyytyväisyyttä lähinnä määrällisesti eli siitä näkökulmasta, onko palveluja tarjolla. Kysymys ei niinkään mittaa sitä, millaisia palvelut ovat laadultaan. Palveluiden määrän ja laadun välinen yhteys ei ole yksiselitteisen suoraviivainen, koska palveluiden hyvydellä on monia erilaisia kriteereitä.

Vuonna 2024 tiedusteltiin edellisen kerran näkemyksiä palveluiden riittävydestä kotikunnassa. Nyt saadut tulokset piirtyvät monilta osin samansuuntaisiksi. Kipupisteitä ovat jo aiemmin olleet vanhustenhuolto ja terveyspalvelut. Nyt suurempi muutos koskee arvioita terveyspalveluiden riittävydestä. Terveyspalveluiden riittävyyteen kohdentuu aiempaa selvästi enemmän tyytyväisyyttä (47 % → 57 %) ja vastaavasti tyytymättömien määrä on vähentynyt.

Näyttäisi siltä, että etenkin ikääntyneimmät (61–70-vuotiaat ja yli 70-vuotiaat) ja eläkeläiset ovat aiempaa tyytyväisempiä terveyspalveluiden riittävyyteen. Osaselitys valtakunnallisten tulosten muutokselle saattaa olla Kelan valinnanvapauskokeilu, joka mahdollistaa yli 65-vuotiaille pääsyn yksityiselle yleislääkärille julkisen terveydenhuollon asiakasmaksun hinnalla.

Eläkeläiset ja ikääntyneet ovat huolissaan vanhustalveluiden riittävydestä asuinkunnassaan

Palveluiden riittävyyden arvioinnissa väestöryhmittäiset erot ovat kaikkiaan melko niukkoja. Osasy tähän on se, että monet jakaumista ovat koko väestön tasolla niin vinoja, ettei niihin mahdu asiallisesti kovin merkittävää väestöryhmien välistä vaihtelua.

Sukupuolten välillä on korostuseroja, joista keskeisimmät ilmenevät naisten suurempana pettymyksenä vanhus- ja terveystalveluiden sekä sosiaalipalveluiden riittävyyttä kohtaan. Koska kyseisiä palveluja koskevissa arvioinneissa on muutoinkin eniten eloa ja ne katsotaan myös merkitykseltään tärkeimmiksi, väestöryhmittäinen tarkastelu on mielekästä rajata niihin.

Terveystalveluissa huomionarvoiset erot liittyvät ammattiasemaan. Terveystalveluiden riittävyys koetaan jonkin verran keskimäärää paremmaksi ylempien toimihenkilöiden ja eläkeläisten keskuudessa. Alempien toimihenkilöiden ja työttömien keskuudessa monet kokevat terveystalvelut ainakin jokseenkin vaillinaisiksi.

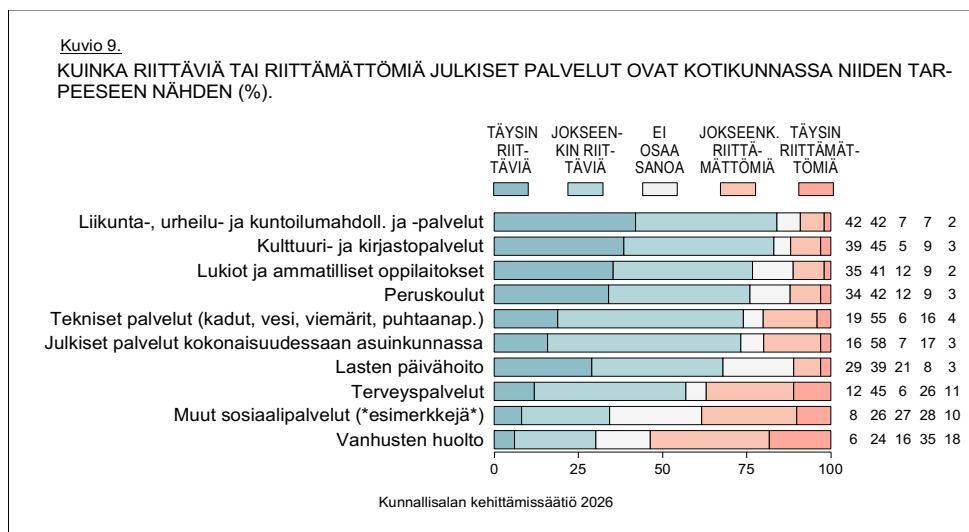
Tyytyväisyys terveystalveluihin on vahvasti sidoksissa myös vastaajien puoluekantaan. Kokoomuksen, perussuomalaisen ja keskustan kannattajat on tyytyväisimpiä terveystalveluiden riittävyyteen, kun taas etenkin SDP:n ja vasemmistoliiton tukijoista selvä keskimäärää useampi näkee talvelut enemmän tai vähemmän riittämättömiksi omassa kotikunnassa.

Vanhustenhuoltopalveluiden riittävyyttä koskevissa arvioissa yhteys ikään on selkeä. Kriittisyys on suurta ikääntyneimpien (61–70- ja yli 70-vuotiaiden) keskuudessa. Nuorimpiin ikäluokkiin kuuluvista noin neljännes ei kyennyt ottamaan kantaa asiaan. Eläkeläisistä lähes kaksi kolmesta on asiaan tyytymätön.

Puoluekannan mukaan selvä enemmistö SDP:n ja vasemmistoliiton tukijoista ilmoittaa, että vanhuspalvelut kotikunnassa ovat riittämättömiä tarpeeseen nähden. Myös keskustan ja vihreiden kannattajista joka toinen on tyytymätön. Kokoomuksen tukijat ovat hieman keskimäärää tyytyväisempiä.

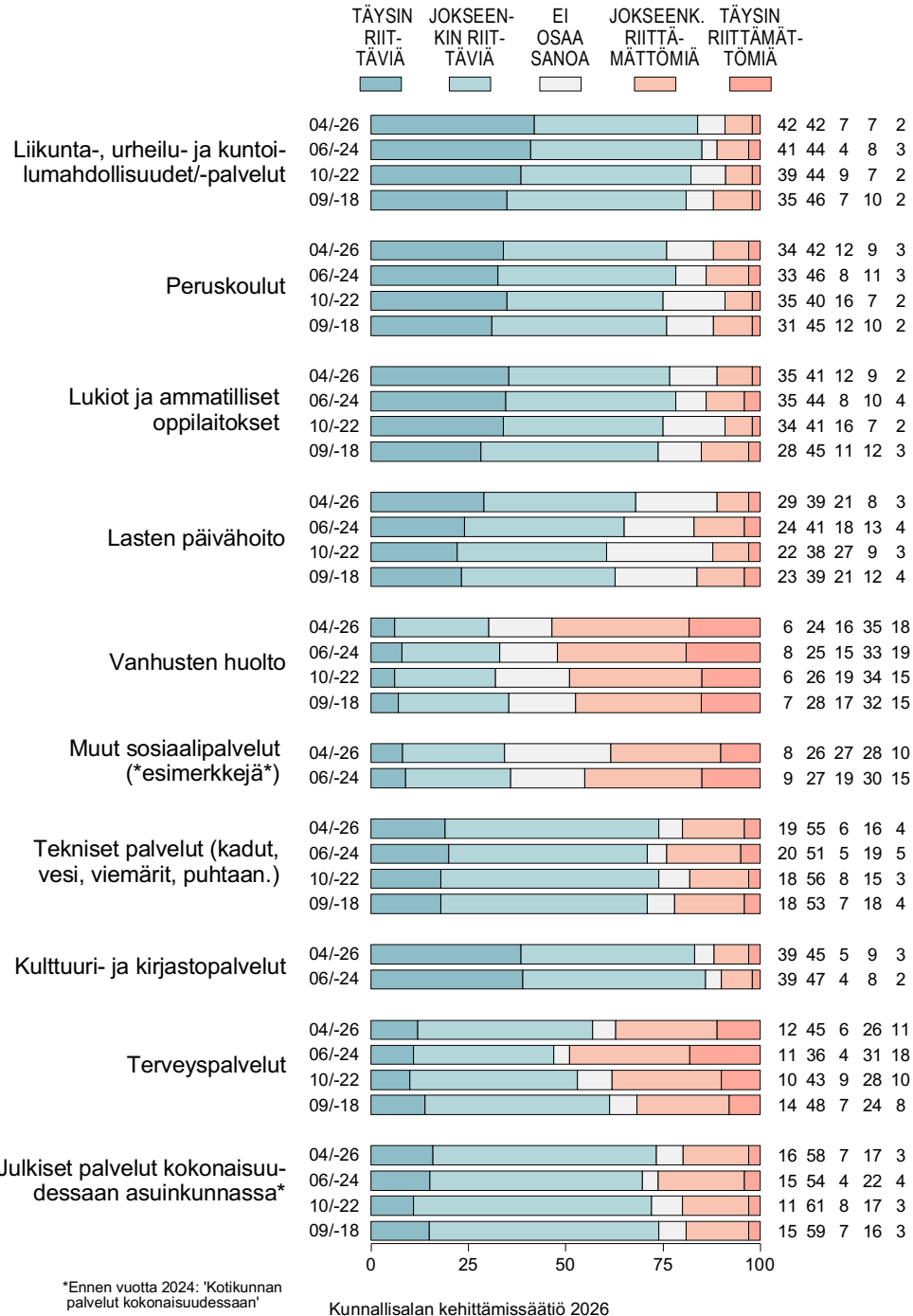
Tutkimuksen toteutus

KAKS – Kunnallisan kehittämissäätön tutkimuksen toteutti Verian (aiemmin Kantar Public). Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla 28.3.-1.4.2026. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1.020. Vastajat edustavat maamme täysi-ikäistä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

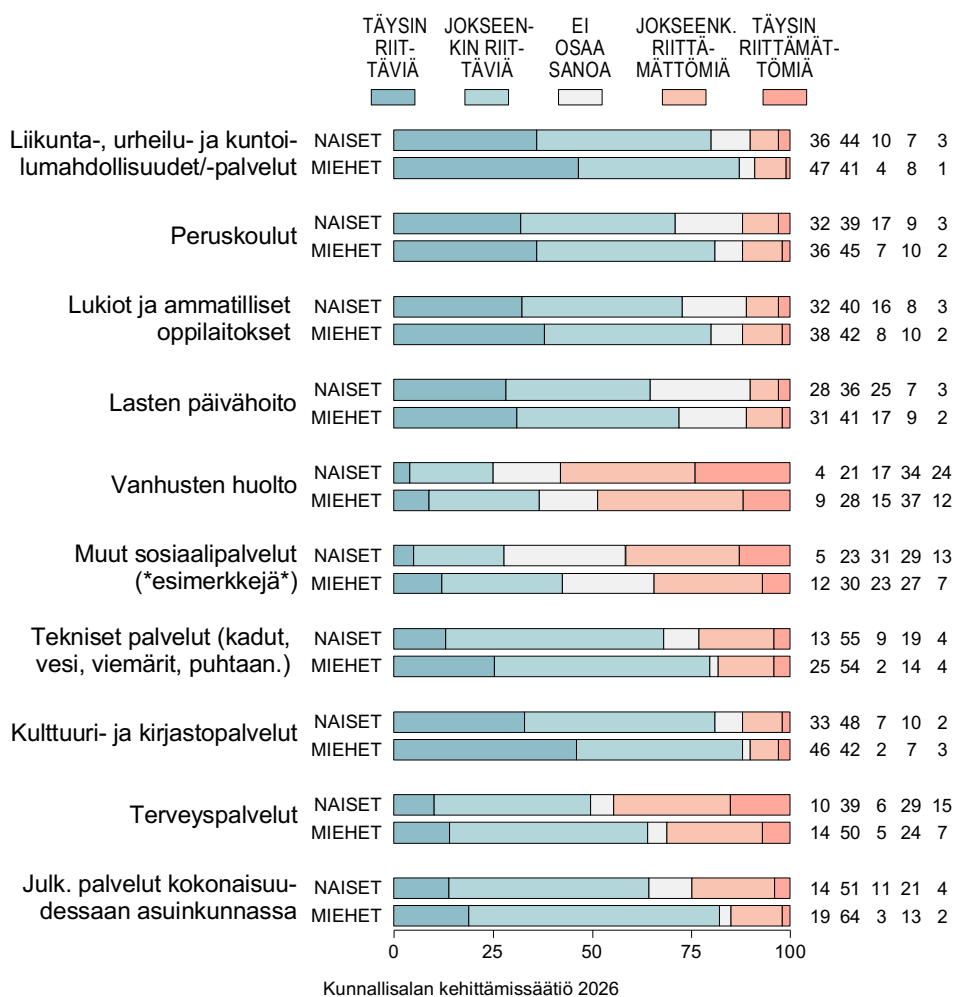
Kuvio 9t4.

KUINKA RIITTÄVIÄ KUNNALLISET PALVELUT OVAT KOTIKUNNASSA: ARVIOT SYKSYLLÄ 2018, SYKSYLLÄ 2022, KESÄLLÄ 2024 JA KEVÄÄLLÄ 2026 (yhteiset arviointikohteet, %).

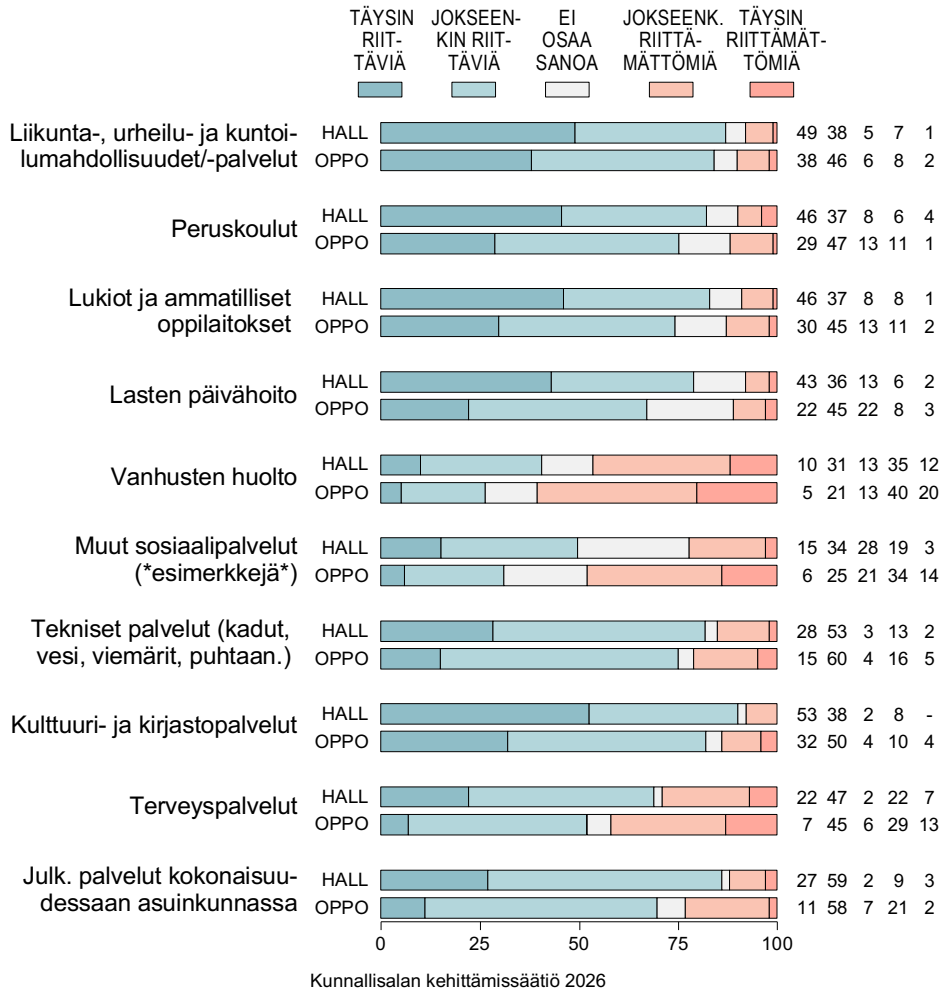
Kuvio 9s.

KUINKA RIITTÄVIÄ JULKISET PALVELUT OVAT KOTIKUNNASSA: NAISTEN vs. MIEHETEN ARVIOT (%).

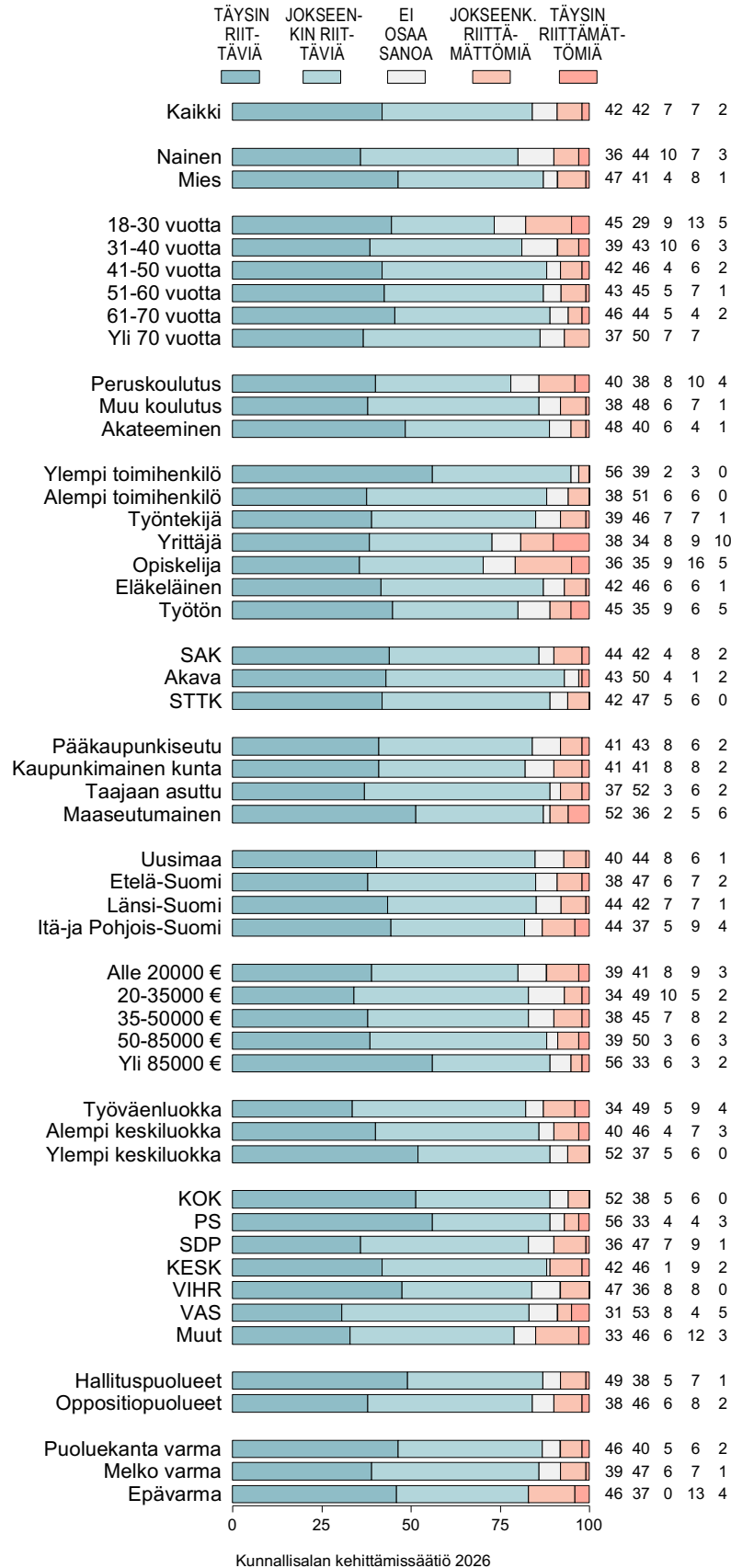

Kuvio 9h.

KUINKA RIITTÄVIÄ JULKISET PALVELUT OVAT KOTIKUNNASSA: HALLITUSPUOLUEIDEN (HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJAT (%).

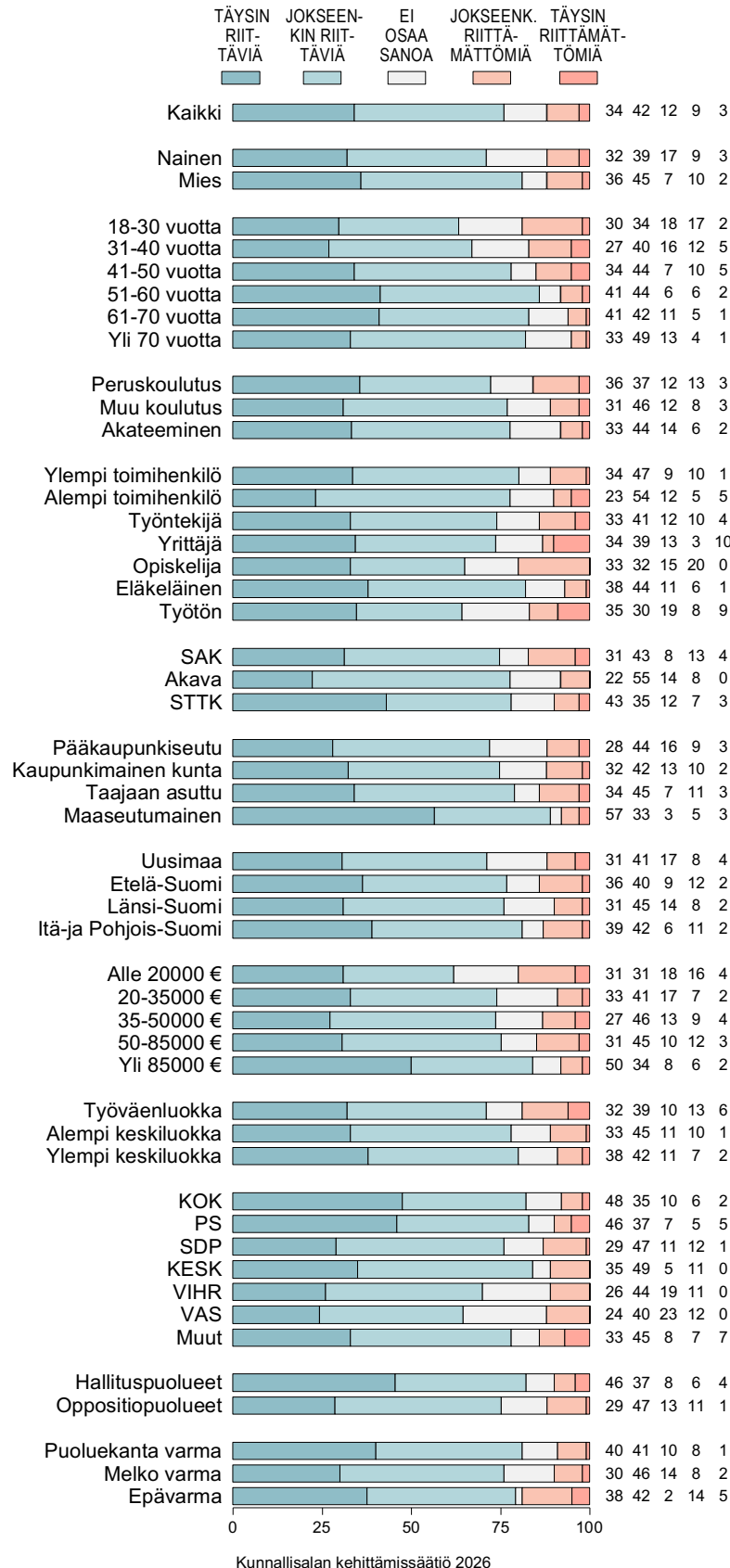

Kuvio 9-1.
JULKISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS: LIIKUNTA-, URHEILU- JA KUNTOILUMAHDOLLISUUDET JA -PALVELUT (%).

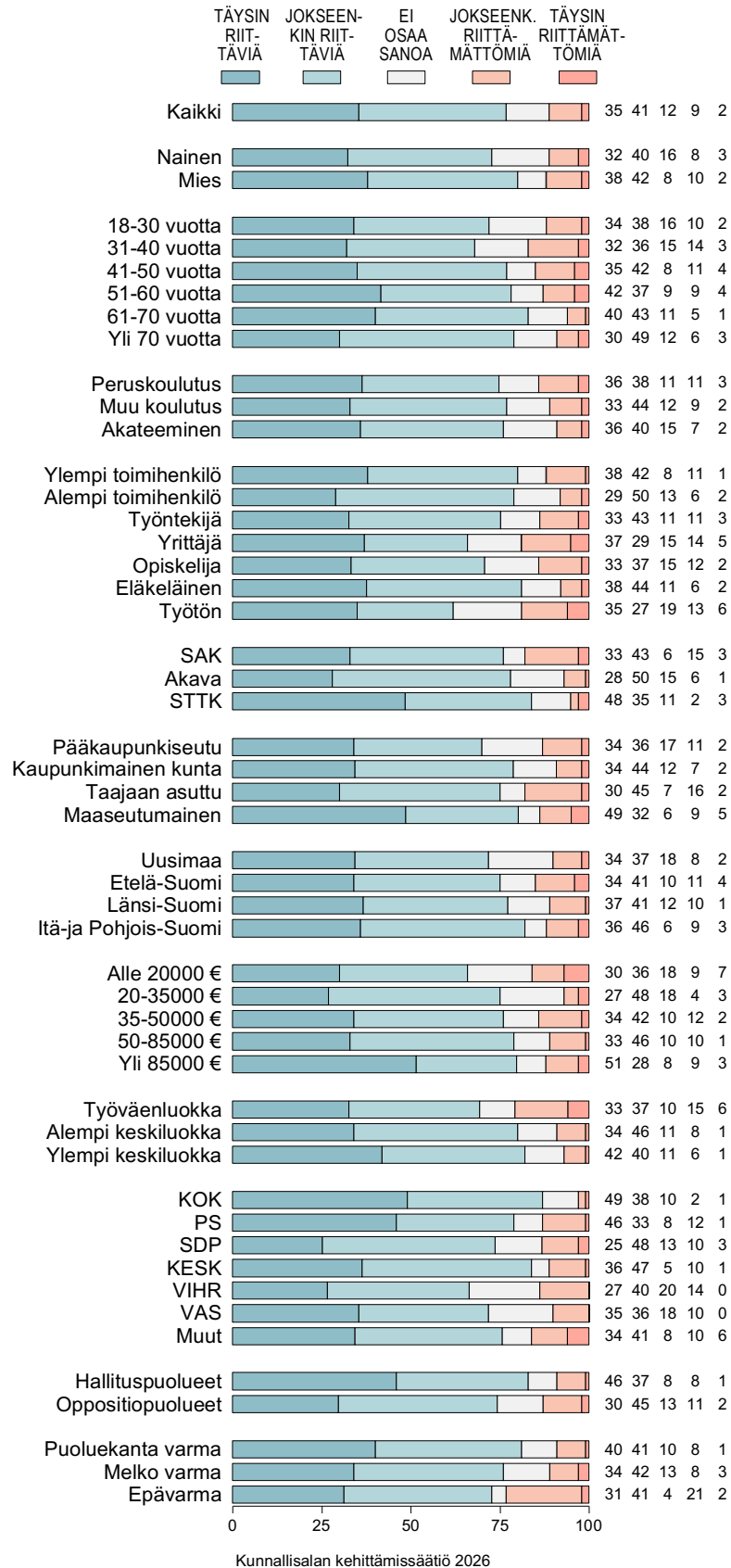

Kuvio 9-2.

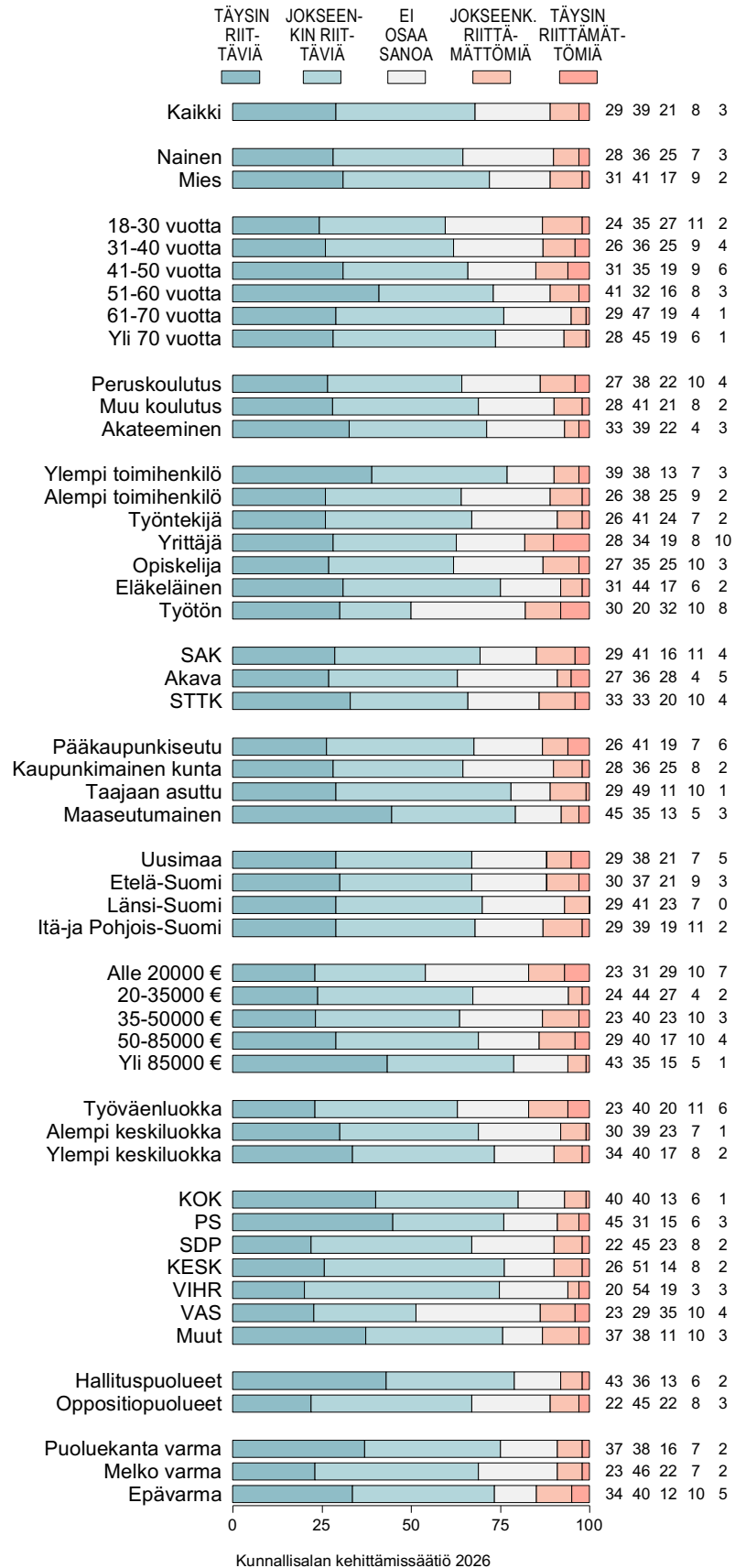
JULKISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS: PERUSKOULUT (%).

Kuvio 9-3.

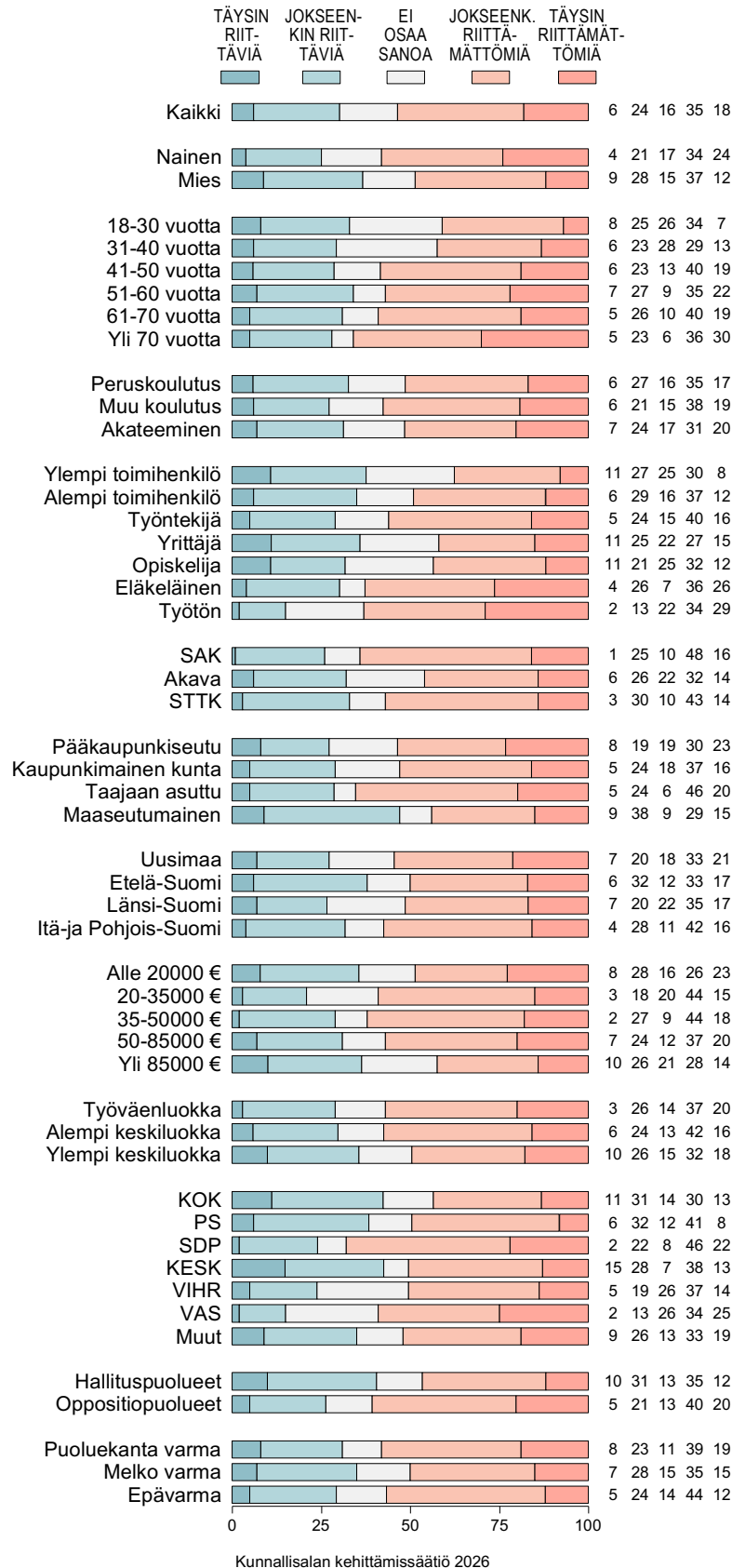
 JULKISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS: LUKIOT JA AMMATILLISET OPPI-
LAITOKSET (%)

Kuvio 9-4.
JULKISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS: LASTEN PÄIVÄHOITO (%).

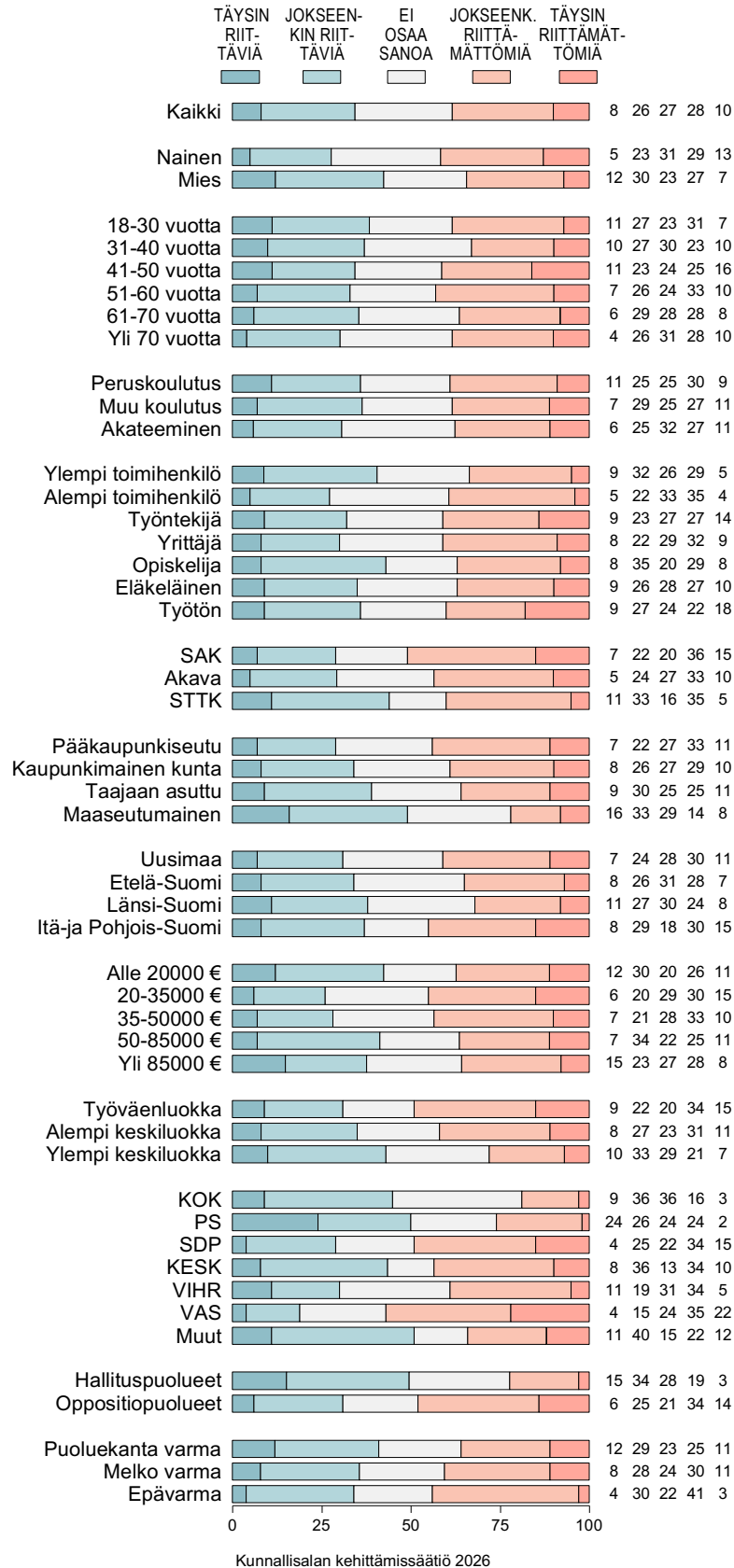
Kuvio 9-5.

JULKISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS: VANHUSTEN HUOLTO (%)

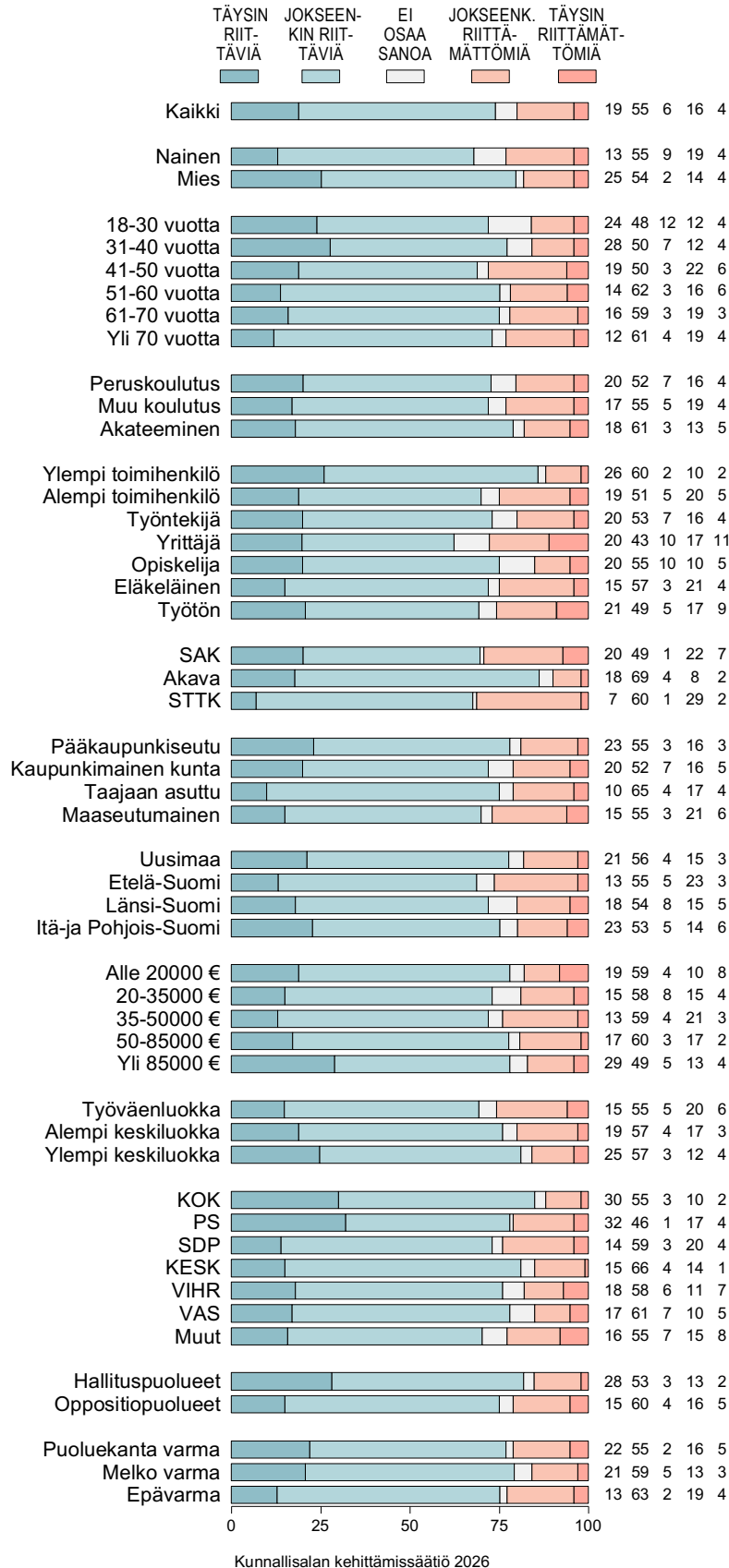
Kuvio 9-6.

JULKISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS: MUUT SOSIAALIPALVELUT (lastensuojelu, päihdepalvelut, vammaispalvelut jne.) (%).

Kuvio 9-7.

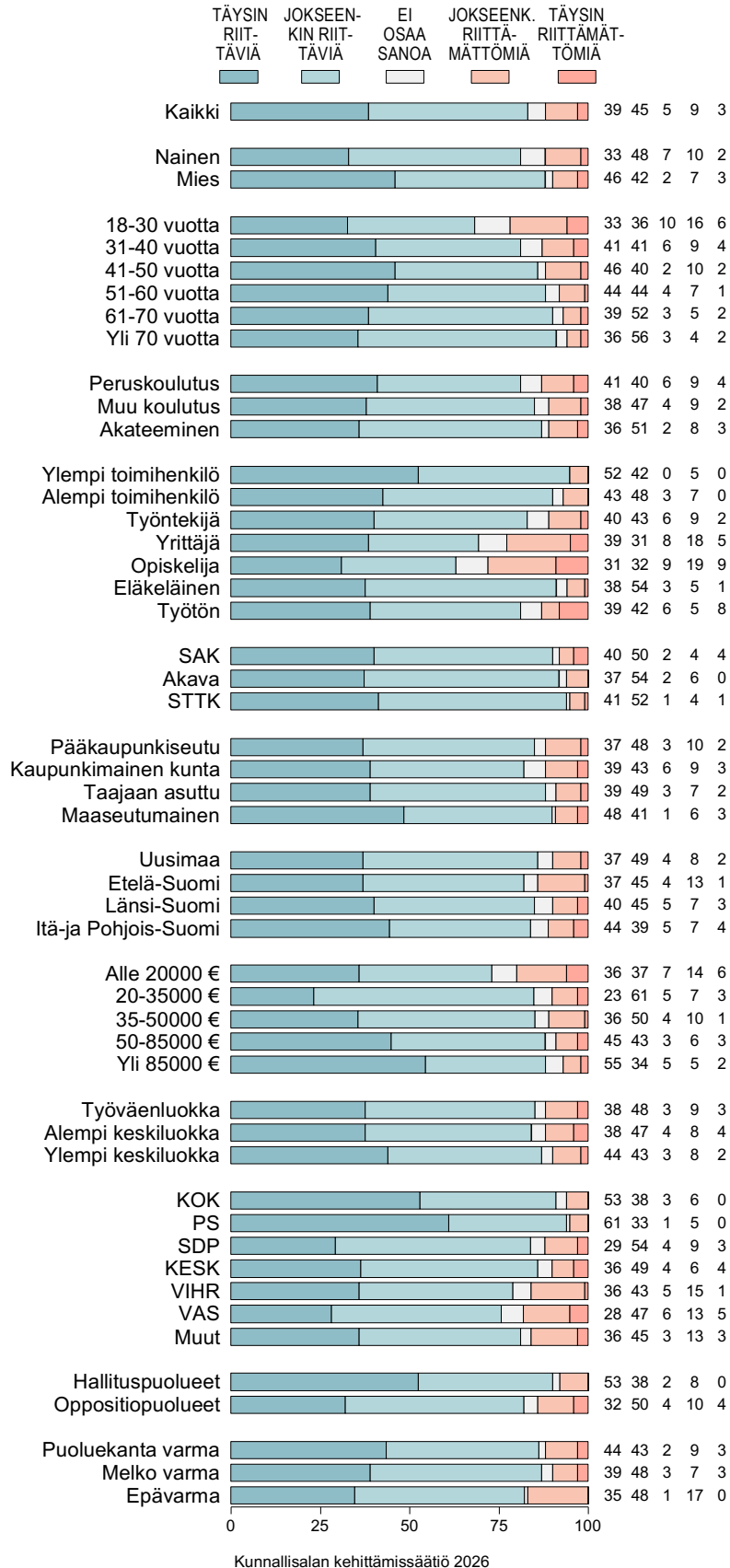
JULKISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS: TEKNISET PALVELUT (kadut, vesi, viemärit, puhtaanapito jne.) (%).

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2026

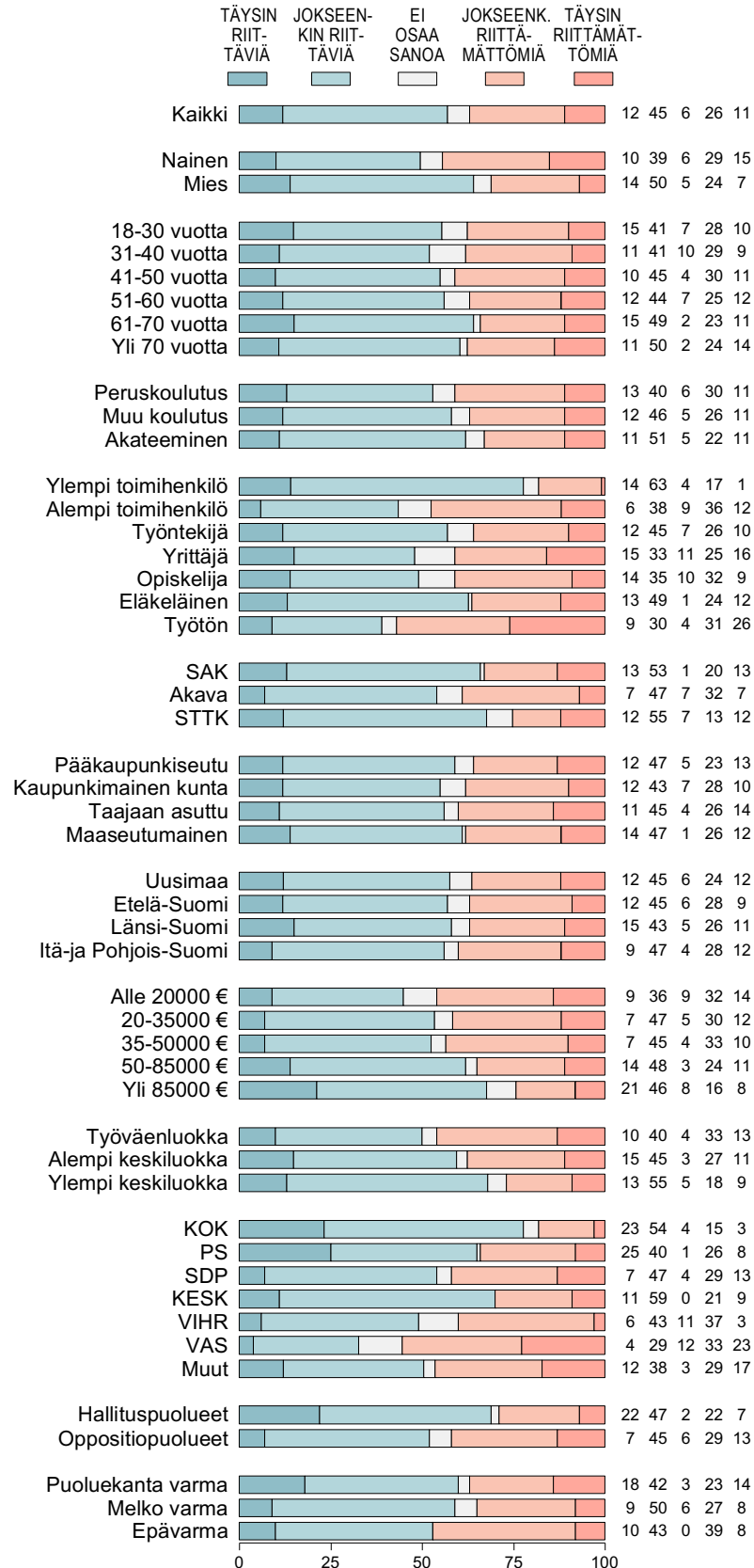
Kuvio 9-8.

JULKISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS: KULTTUURI- JA KIRJASTOPALVELUT (%)

Kuvio 9-9.

JULKISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS: TERVEYSPALVELUT (%).

Kuvio 9-10.

JULKISTEN PALVELUIDEN RIITTÄVYYS: JULKISET PALVELUT KOKONAISSUUDESSAAN ASUINKUNNASSA (%).

